

7. Glissant E. *Traité du Tout-Monde* [Texte] /. – Paris: Gallimard, 1997. – 261 p.
8. Gontard M. *Auteur maghrébin: La définition introuvable* [Texte] / Marc Gontard // *Expressions maghrébines: Revue de la Coordination Internationale des Chercheurs sur les Littératures Maghrébines / Qu’est-ce qu’un auteur maghrébin?* – Vol. I, N° 1, été 2002. – P. 9–16.
9. Fréris G. *Identité culturelle et utopie: le cas des auteurs francophones / George Fréris // Multiculturalisme et identité en littérature et en art / [essais réunis par Jean Bessière et Sylvie André].* – Paris: L’Harmattan, 2002. – P. 185–192.
10. Khatibi A. *Figures de l’étranger dans la littérature française* [Texte] / Abdelkébir Khatibi. – Paris: Denoël, 1987. – 214 đ.
11. *Pour une littérature-monde en français* [Ressource électronique]. – Mode d’accès: <http://www.lemonde.fr/livres/article/2007/03/15/pdf>.
12. Riffard C. *Francophonie littéraire: quelques reflexions autour des discours critiques* [Ressource électronique] / Claire Riffard. – Mode d’accès: <http://www.item.ens.fr/index.php?id=207602>.

БУТТЯ НА МЕЖІ: ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПРОБЛЕМАТИКА НОВЕЛ В. ЧЕРЕДНИЧЕНКО (ЗБІРКА “ЖУЖІЛЬ”)

Наталія КОВАЛЬЧУК

Херсонський державний університет

У статті проаналізовано проблематику новел Варвари Чередниченко, що увійшли до збірки “Жужіль”. Визначено екзистенціальні мотиви та специфіку їх текстуальної репрезентації. З’ясовано, що серед найістотніших причин трагічної невлаштованості людського життя письменниці висуває категорії самотності, страждання, відчаю тощо.

Ключові слова: новелістика, проблема, екзистенція, внутрішній світ, сенс життя, душевна дисгармонія, кризовий стан, самотність, межева ситуація.

В статье проанализировано проблематику новелл Варвары Чередниченко, которые вошли в сборник “Жужиль” (“Шлак”). Определены экзистенциальные мотивы и специфика их текстуальной презентации. Выяснено, что среди причин трагической неустраиваемости человеческой жизни писательница выдвигает категории одиночества, страдания, отчаяния и т.д.

Ключевые слова: новеллистика, проблема, экзистенция, внутренний мир, смысл жизни, душевная дисгармония, кризисное состояние, одиночество, граничная ситуация.

The range of problems of Varvara Cherednychenko's short stories making up the collection "Slag" is analysed in the article. It defines existential motifs and specific ways of their textual representation. It is argued that among the most substantial reasons for the tragically unsettled status of human life the writer focuses on the categories of loneliness, suffering, despair and others.

Key words: short story, problem, existence, the inner world, sense of life, heartfelt disharmony, crisis state, loneliness, limit situation

Однією з провідних тем в українській літературі першої третини ХХ століття є проблема зображення буття героїв у "межовій" ситуації. Ця екзистенційна проблема виникла у період становлення модерного способу відображення дійсності та застосування нових художніх прийомів зображення. Саме в цей час відбувається своєрідний вибух літературного модусу в житті, де проблемною точкою відліку є людина.

Актуальність статті полягає в тому, що у ній уперше розглянуто прозу Варвари Чередниченко крізь призму екзистенціалізму. Досліджені твори, що увійшли до збірки "Жужіль", дозволяють виявити особливості зображення людини, її психіки і поведінки у певних кризових життєвих ситуаціях.

Мета статті – визначити оригінальність трактування екзистенційної проблематики в новелістиці В. Чередниченко.

Основою художніх трансформацій у літературі 20-х років ХХ століття стали насамперед суперечливі зміни у внутрішньому світі людини. Екзистенціалізм цього періоду містить конфліктну сутність людини, що є жертвою самої себе, але прагне віднайти віру, надію, усвідомлюючи власне "я". Основна проблема екзистенціалізму – буттєва проблема людини, її внутрішнього світу; проблема духовної кризи, у якій вона опиняється і проблема того вибору, який вона робить. Німецький мислитель К. Ясперс в основу поняття екзистенціалізму поклав "межову ситуацію" як проблему, адже *"тільки в межових ситуаціях людина здатна вирватися з буденності"* [5]. На його думку, кожна людина творить *"саму себе власним вибором не тільки перед собою, але й перед іншими..."* [4, с. 756]. На думку культуролога і філософа П. Гайденка *"завдання екзистенціалізму – не затушовувати кризу людини, а навпаки – викрити її"* [2, с. 47].

В українській прозі яскравими представниками філософії екзистенціалізму вважаються О. Турянський (повість "Поza межами болю"), Б. Антоненко-Давидович (повість "Смерть"), В. Підмогильний (повість "Остап Шапгала", збірка новел "Проблема хліба", роман "Місто"),

Б. Тенета (оповідання “Гармонія і свинушник”). Яскравим прикладом психолого-соціального екзистенціалізму стали твори В. Винниченка (збірка “Краса і сила”, оповідання “Момент”, повість “Голота”). Утвердили існування українського екзистенціалізму романи В. Домонтовича “Доктор Серафікус”, “Дівчинка з ведмедиком”. Помітною постаттю у цій когорті має бути В. Чередниченко, творчий доробок якої залишається в сучасному літературознавстві найменш вивченим.

В означеному контексті заслуговує на увагу збірка “Жужіль”, видана 1926 року. Книжка, що містить тексти новелістичного жанру (“новелі” – за тодішнім правописом), стала помітною вершиною у творчій біографії письменниці. Охоплюючи одним терміном оповідання й новели, авторка звертається до терміну “новелістика” як компактної форми називання цілої групи текстів, що фактично є різними жанровими видами. Новелістичне начало творів, розміщених у збірці, утворює комплекс “новелістичних прикмет”, серед яких – драматичність новелістичного матеріалу, новелістична ущільненість матеріалу, “малогабаритність” композиції. Слід відзначити зосередженість письменниці на екзистенційних проблемах людського існування, зокрема – на внутрішній роздвоєності персонажа, що призводить до “межової” ситуації.

У центрі першої новели “Фрагмент з недописаного роману” – образ Віктора Філаретовича Шаплика – інженера, що прибув на металургійний завод “піднімати” виробництво, запроваджувати нові методи роботи. Він одразу ж опиняється у ситуації роздвоєності: старі металурги категорично заперечують все нове, бажаючи працювати по-старому. Молодий інженер вражений, як *“без найелементарніших знань з хімії, ледве письменні сталевари безпомилково керували складною сумішшю шихти, відповідної саме до того характеру топлення, що потрібне для певного сорту криці”* [6, с. 48]. Посиллює роздвоєність батько Віктора – Філарет Шаплик, що ось уже більше тридцяти років працює у цеху і всіляко заперечує нові ідеї сина та прагне, щоб той став *“справжнім загартованим мартенівцем”*, а не *“сопляком-книжником”*, який *“пригадує правила з лекцій та підручників”*. Бо ж, на думку батька, *“книжки пишуть інженери, а крицю варять сталевари”*. Тому на заводі й у цеху Філарет Шаплик – сила .

Але письменниця переводить конфлікт в іншу площину – площину родинних зв’язків, відносин між батьком та сином. Адже саме батьки закладають основу цілісної особистості. Віктора батько дуже не любив. Саме тому в юнацькому віці хлопець покинув рідний дім, щоб стати

освіченою людиною і довести, що він – особистість. Згодом знову повертається в рідне місто, що *“мало яскраво-виробничу фізіономію: будинки брудні й низькі...”*. Саме тут інженер відчуває *“великий потяг працювати, творити й боротися за вище, за культурне життя”* [6, с. 24]. Він, хоч зовні і дуже схожий на свого батька, але не хоче *“походити на цю тварину, що з неї вогонь мартену давно вже випалив усе людське. Бути подібним до цієї купи жужелі, спресованої життям...”* [6, с. 22].

Специфіка батьківської любові полягає в тому, що її потрібно заслужити, докладаючи до цього власних духовних зусиль. Як це не є абсурдно, але батько, Філарет Шаплик, приводить сина у *“цехову домівку”* (*“дім розпустити”*) і знайомить зі своїми коханками. Віктора вразила чепурна охайність приміщення і загальна стриманість. А ще й те, що *“мати й дочка мають спільних коханців й ростять десятеро дітей <...> на заробіток від своїх об'ємів та поцілунків”* [6, с. 39].

Осмислення проблеми жіночої екзистенції в новелі *“Фрагмент з недописаного роману”* здійснено на прикладі образу Зої. В. Чередниченко намагається дослідити обставини, які спонукали *“витончену і красиву”* дівчину стати на шлях розпусти. Трагедія в тому, що вона глибоко усвідомлює складність свого становища: *“Діти розійдуться по світах... І не буде в мене ні одної душі люблячої... старою беззубою ні на що непридатною жебрачкою... стану я ось тут та й заплачу гірко. Страшна старість для робітничої повії...”* [6, с. 37]. Як заперечення цих слів – портрет Зої-матері: *“освітлена полум'ям і оточена дітьми, юна красуня являла собою центр найпрекраснішого живого малюнка”* [6, с. 37]. Саме ця картина справила враження на Віктора, який *“вбирав цілою своєю істотою всі подразники від освітленої полум'ям матері серед своїх дітей”* [6, с. 38]. Героїня не втратила людського обличчя, дуже любить своїх дітей, бажає їм щастя, тому не соромиться визнати свою вину та попросити в них прощення. Цим образом В. Чередниченко утверджує думку, що людині стати на праведний шлях ніколи не пізно, й за це доля їй віддячить. Зустрівшись із Віктором, Зоя відмовляється від приземлених стосунків, натомість прагне пристрасного, неповторного почуття.

Головного героя новели – Віктора Шаплика – письменниця ставить між вибором: любов як фізичний потяг до жінки чи духовне єднання з нею. На прикладі стосунків Віктора і Зої письменниця досліджує екзистенційну проблему співвідношення тілесного й духовного у взаєминах статей. В. Чередниченко не дарма дає дівчині ім'я, що в перекладі означає

"життя". Символічним є момент, коли дівчина обрізала коси – бо хоче *"розпочати нове життя і стати найкращою матір'ю своїм дітям"* [6, с. 68]. Стосунки із Зоєю змінюють і Віктора. У його свідомості відбувається переоцінка власної системи цінностей, думок і вчинків: *"І ось я тепер в дуже скрутному стані: мушу бути сином, братом, чоловіком і нареченим. Батька я ненавидів у своїй пам'яті. Сестер не знав і ніколи про них не думав, що маю якісь там братні обов'язки. А тут ще Зоя ..."* [6, с. 66].

Приреченість, відчай і зневіра визначають кризову, "межову" ситуацію, в якій опинився персонаж новели "На операційному столі". Детективна історія з агентами ДПУ і карколомними поворотами сюжету переростає в трагедію. Події, висвітлені у творі, засвідчують, що письменниця розуміла загрозу надмірної ідеологізації суспільства в 1920-ті роки, особливо в тих сферах, де її взагалі не повинно бути.

Головний герой твору – професор хірургії Валентин Юлійович Терновецький, добре знаний у Європі, кореспондент наукових товариств Лондона, Нью-Йорку, Барселони. Тридцять років тому він власним коштом відкрив приватну лікарню й надає допомогу тим, хто цього потребує, не звертаючи уваги на соціальний статус чи партійну приналежність пацієнтів. Життєвим кредо героя є ідея "внутрішньої гармонії" або "чесності із собою". Недаремно письменниця вклала в уста професора такі слова: *"На операційному столі немає марксизму, навіть і в більшовицькій країні. Класовий підхід – за межами лікарні. А у нас є лише хворі, і наш святий обов'язок їх вилікувати. У нас інтернаціонал позакласовий"* [6, с. 57]. І трохи нижче знову наголошує: *"Медицина вище від усього цього. Вона не знає політичних партій і класової боротьби"* [6, с. 58]. Необхідною умовою на шляху професора до "чесності із собою" є дотримання принципу "сродної" праці. Так, "Гродною" працею, справою усього життя для нього стала хірургічна медицина, яка є домінантою у його поведінці та діяльності, визначальною у виборі ціннісних орієнтирів і сенсу життя.

Зовнішній вигляд професора Терновецького говорить про його охайність, впевненість у собі *"висока, кремезна і разом з тим тонка постать"*, *"антично складене тіло"*, під час роботи був *"стриманим і суворим"*. Але крізь призму цієї суворості проступає людина, яка співчуває хворим пацієнтам *"рухом ніжного батька провів по рані хворого"*, *"обтер хворому очі від сліз"*, *"дивився батьківським поглядом"*. Терновецький опиняється у "межовій ситуації", яка породжує у його душі почуття відчаю,

внутрішньої порожнечі. У важкому стані до лікарні потрапляє англієць Джордж Вільямович Орфгільд, якому професор робить термінову операцію, щоб врятувати життя. Як виявляється пізніше, під цим ім'ям товариш Терновецького пізнає позашлюбного сина професора. Англієця розшукує ДПУ, підозрюючи його у причетності до диверсій, і перед батьком постає проблема вибору: віддати сина на вірну смерть і при цьому залишитись громадянином-патріотом, або врятувати сина і стати “ворогом” народу.

В. Чередниченко вдало передає внутрішній стан головного героя, який знаходиться перед проблемою вибору, проблемою, яка змінить його життя. *“Цієї страсної ночі його життя стало перед ним в образі скупої жєбракчи, смердючої своїм дрантям з загнаними шматками в торбі. Все його життя – служіння медицині і молитва до Каліси (коханої жінки)”*. Екзистенційні питання буття письменниці розглядає крізь призму модусу кохання, використовуючи при цьому екскурс у минуле професора. Після нещасливого кохання герой усамітнюється й самореалізовується в занятті улюбленою справою.

Найтрагічнішим моментом у житті професора є розчарування у своєму синові. Адже Джордж Орфгільд з'явився у цьому місті лише з однією метою – повернути свої рудники і два заводи, які в його родини відібрала тогочасна влада. Він безжалісно вбиває батька. Недарма авторка наголошує на значенні імені “Орфгільд”, що означає “повернення вкраденого”. Таким чином, доля принесла професору Терновецькому багато туги, болю і відчаю. І врешті-решт – смерть. А Біблійне “син – на батька” набуває у творі жахливого втілення.

Власну інтерпретацію діалогу між чоловіком і жінкою запропонувала В. Чередниченко у новелі “Євпаторія”, висвітливши жіночий погляд на цю проблему. Зі світу літератури, де жінка була лише малою, невизрадною частиною життя чоловіка, авторка переносить нас у задзеркалля – світ, побачений з іншого боку. На початку твору ми знайомимось із Оксаною Дмитрівною Лелюк та її чоловіком, інженером Саадетом Челебі, який везе дружину познайомити зі своєю родиною, що живе за патріархальними національними звичаями XVII століття.

Головна героїня Оксана, горда і красива дівчина, у 18 років *“отримавши диплома з медаллю”* і не скорившись волі батька, поїхала до Москви шукати своє щастя. Важким було життя дівчини: *“грошей немає: платня місячна 15 карбованців – самі панчохи з дірками чого варті”*.

Але вона “рвалася до вищої культури”, “читала афіші, про музичні твори знала з газет, естетичне оточення та вбрання бачила у великих вітринах крамниць, а про кохання знала з романів безплатної бібліотеки-читальні”. І “щодня ображали її покликом похоті. Щодня боролася з претендентами на її тіло” [6, с. 159–160].

Майстерно розкриває Варвара Чередниченко “діалектику душі” головної героїні, використовуючи при цьому прийом листування жінки з колишніми чоловіками. У листах Оксана розповідає, як двадцятирічною вперше закохалася в банкіра Андрія Дженишева, вважаючи його “просто хорошою культурною людиною” [6, с. 160]. Чоловікові Оксана була потрібна тільки для задоволення, як коштовна прикраса, що доповнює інтер’єр. Для Андрія стосунки з нею – це просто “фізіологія”, “функції залоз внутрішньої секреції”, “статевий добір” [6, с. 159]. З такими думками “не годна вона жити”, адже “без кохання, без справжнього людського кохання існувати я не можу... Мій мозок і моє серце не можуть бути порожніми: у них мусить жити щось “людське”... Я хочу кохати й на своєму коханні збудувати своє життя...” [6, с. 159]. Відтак, робить відчайдушний крок, убиваючи ще ненароджену дитину.

Через десять років було “сумісне існування” з Михайлом Друяном, для якого Оксана була лише товаришкою. Вражає стиль листа – статистичного звіту, у якому Оксана підраховує спільну з цим чоловіком “бухгалтерію” кохання: “за 6 років – 90 побачень, а ще мої особисті числа: 18 місяців вагітності, 3 аборти, 24 місяці годування й безсонних ночей” [6, с. 161]. А “за короткі часи побачень заплатила п’ятилітнім стажем материнства в матеріальне лихоліття пореволюційних років і всім тягарем педагогічно-виховної відповідальності за характер дитячого розвитку” [6, с. 162]. Під час спілкування з чоловіком говорила лише про “статеве життя, дітей та матеріальні можливості”. Перед власними дітьми Оксана не відчуває себе матір’ю, називаючи їх “тваринами у людській подобі” [6, с. 163]. За цей час героїня робить висновок, що не хоче бути жінкою-товаришем, жінкою-діячем і почувати себе лише “самицею в обіймах чоловіка, але ніколи людиною” [6, с. 163].

Отже, стосунки Оксани з чоловіками тримаються не на коханні, а на “задоволенні їх фізіологічних потреб”. Почуття головної героїні звужуються до точки душевного болю, що призводить до душевної порожнечі та “психологічної смерті”. Страждання допомагають жінці осмислити, як усе повинно бути. “Відвойовуючи” в “Іншого” право

на жіноче самовираження і свободу, Оксана, як “нова” жінка “*бунтує*” проти усталеного розподілу гендерних ролей у суспільстві. Вона заперечує віковічні морально-етичні традиції, згідно з якими жінка вважалася “*другою статтю*”, залежною істотою по відношенню до чоловіка. Героїня відстоює право жити краще, а головне – у коханні. Оксана – особистість, що прагне самореалізуватися у патріархальному чоловічому світі, долаючи залежність від чоловіків. За словами французької письменниці-екзистенціалістки С. де Бовуар, віддаючись багатьом чоловікам, жінка до кінця не належить жодному, а отже, досягає успіху в здобутті відносної незалежності. Вона ладна “*йти у безвість, бо живе ще віра, що таки знайде для себе людське кохання*” [6, с. 163].

Оксана переконана, що жінка не може жити без кохання. Вона мріє про пристрасні стосунки, готова боротися за щастя кохання, адже “*єдине щастя, де жінка могутній творець, – щастя кохання*” [6, с. 158], про “*справжнє, людське кохання*”, хоче “*кохати й на своєму коханні збудувати своє життя*” [6, с. 159], оскільки “*жіноче життя прунтується тільки на одному, на одному, а саме на коханні. Жінка щаслива в коханні...*” [6, с. 161]. Оксана хоче мати таку родину, у якій би не принижували її, не нівелювали як особистість. До слова, “*туга українського жіноцтва за високим коханням – риса суто національна. Боротьба релігій, татарщина, громадянські війни, кріпацтво – ось ті джерела, котрі на цілі тисячоліття отруїли українку надлюдською жадобою якогось особливого кохання... Ця туга нестерпна – тавро людської геніальності в блиску українських очей...*” [6, с. 164]. Відтак, героїня новели В. Чередниченко хоче бути у шлюбі з чоловіком, який би дав їй можливість вибудувати себе як неповторну індивідуальність, самоствердитись через мистецтво, роботу, здобути освіту, що забезпечуватиме їй незалежність.

Оксана сповнена духом створення, життєствердження. Проїшовши складний життєвий шлях, жінка не перестала вірити у справжнє кохання, знаходить сили почати життя спочатку. І як нагорода за це – зустріч та одруження з Саадетом Челебі, який уміє зробити жінку щасливою. Прикметно, що В. Чередниченко дає цьому чоловікові ім’я символічне Саадет, що в перекладі з караїмського означає “щастя”.

Саме з ним Оксана нарешті відчула себе людиною, особистістю, коханою жінкою. Незважаючи на те, що Саадет – представник патріархального, усталеного погляду на сім’ю, підкріпленого традиціями давнього караїмського народу, він прагне зробити свою дружину

щасливою, адже *"за караїмським законом горе дружини падає прокляттям на голову чоловікові... А в нашій подружній житті я хочу бути тільки караїмом: це гарантує чистоту нашої родини"* [6, с. 150]. Чоловік ласкаво називає дружину *"моя радосте!"*, *"моя хитрушко"*, *"моя зоря"*, *"сльозокапочко"*, *"лілеє непорочна"*. Не заперечує думки, що Оксана хоче *"серйозно взятися до науки"* і продовжити *"студії над вищою математикою"* [6, с. 151].

Дізнавшись зі щоденника Оксани всю правду про її минуле, Саадет, якого *"товариші вважали за доброго фахівця в жіночій питанні"*, почував себе банкрутом. *"Власник-самець з архаїчними поглядами на свою власну дружину і свою власну сім'ю дістав найтяжчий удар"*. Замість романтичного і чистого кохання чоловік отримав травматичний досвід. Він не знає, як бути далі, тому що Оксану *"кохав тим палкіше, що відчував її непримиренність і непокору собі: в ній і краплини не було того самовідданого обожнювання коханого чоловіка"* [6, с. 165]. Фінал взаємин між Саадетом і Оксаною залишається відкритим.

Отже, у новелі "Свпаторія" В. Чередниченко показала *"межову ситуацію"* в житті "нової" жінки, яка визначається між прагненням бути абсолютно вільною і прагненням міцного родинного та любовного зв'язку. У діалозі "він" і "вона" головна героїня намагається знайти ідеальну любов, бо, на її думку, *"єдине щастя, де жінка могутній творець, – щастя кохання"* [6, с. 159]. Не можна подарувати жінці щасливе кохання, бачачи лише її тіло, треба сприймати її розумом, душею. Для Оксани сенс життя з чоловіком не в *"задоволенні статевих потреб"*, а в коханні, що *"є дієвим фактором нових можливостей саморозкриття і самоствердження сутності людини"* [6]. Письменниця відходить від модерністського розуміння ролі жінки й наголошує, що жінка може бути щасливою у шлюбі з коханою людиною, але в рівноправному шлюбі, коли *"кохання є ствердженням існування іншого, виявленням його сутності, своєрідною проєкцією діалогу між "я" і "ти"* [6, с. 224].

Отже, новели В. Чередниченко, що увійшли до збірки "Жужіль", характеризуються передовсім зверненням до особистісного виміру людського буття, посиленою увагою до проблем, тривог і сподівань людини, прочитанням людського ества як поєднання розсудливості й пристрасті, духовного й тілесного. У цілому, всі ці концепти дають підстави говорити про екзистенціалістську модель аналізованих творів, а їх авторку визнати оригінальною письменницею екзистенційного спрямування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агеєва В. Жіночій простір. Феміністичний дискурс українського модернізму. Монографія / Віра Агеєва. – К.: “Факт”, 2003. – 320 с.
2. Гайденко П. Екзистенціалізм и проблема культури / П. Гайденко. – М.: Высшая школа, 1999. – 623 с.
3. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: монографія / Соломія Павличко. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Либідь, 1999. – 447 с.
4. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: нариси феноменології і онтології / Ж.-П. Сартр. – К.: Вид-во С. Павличко “Основи”, – 2001. – 854 с.
5. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – это гуманизм / Ж.-П. Сартр // Сумерки богов. – М.: Политиздат, 1990. – 345 с.
6. Чердніченко В. Жужіль / Варвара Чердніченко. – Харків : Книгоспілка, 1930. – 184 с.

“ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО” Л. КОСТЕНКО У СВІТЛІ ПОСТКОЛОНІАЛЬНОЇ РЕЦЕПЦІЇ

Оксана КОВАЦЬКА
Ягеллонський університет

У статті розглянуто роман Ліни Костенко “Записки українського самашедшого” з позицій постколоніальної критики, з погляду функціонування у тексті міфологем і символів, знакових для української культурної, національної ідентичності. Дослідження торкається проблем ресентименту, колоніальної травми, самосвідомості колоніального об’єкта, історичної пам’яті, “культури виживання”, процесів деконструкції імперських стереотипів та реконструкції автентичного українського світу. Особлива увага приділена розмежуванню та переописуванню бінарних опозицій колонізований і колонізатор, свій / чужий, локальний / глобальний.

Ключові слова: ідентичність, пам’ять, травма, генерація, стереотип, міфологема, деконструкція.

В статье рассмотрен роман Лины Костенко “Записки украинского самашедшего” с позиций постколониальной критики. Исследование касается проблем ресентимента, колониальной травмы, самосознания колониального объекта, исторической памяти, процессов деконструкции империльных